

Posudek magisterské diplomové práce

Název práce:	Le vouvoiement et le tutoiement dans les traductions françaises et tchèques des romans suédois
Studijní obor:	Překladařství románských a germánských jazyků
Specializace:	francouzský jazyk
Autor/ka práce:	Mgr. Kateřina Látalová
Vedoucí práce:	PhDr. Pavla Doležalová, Ph.D.
Oponent/ka:	PhDr. Jan Seidl, Ph.D.

Předkládaná práce je hodnocena

1. Z hlediska obsahového záměru, naplnění zadání a zpracování předepsané literatury

B

Diplomantka se rozhodla ve své práci věnovat tématu rozdílnosti ve struktuře ošetřování sociální deixe v různých jazycích, konkrétně ve švédštině na straně jedné a ve francouzštině a češtině na straně druhé. Ve švédštině se nerozlišuje tykání a vykání, zatímco v češtině a francouzštině ano. Tato okolnost staví překladatele ze švédštiny před nutnost rozhodovat se při překladu komunikace dvou osob mezi tykáním a vykáním. V tomto ohledu funguje dnešní švédština podobně jako angličtina, ovšem s tím rozdílem, že pro referenci k více osobám v 2. os. pl. existuje ve švédštině samostatné zájmeno.

K práci přistoupila diplomantka důkladně a metodicky, kdy ze čtyř švédských kriminálních románů excerpovala několik desítek dvojic postav a analyzovala jednak povahu a kontext jejich vztahu a jednak projevy sociální deixe mezi nimi ve francouzském a v českém překladu. Zároveň v některých případech uvádí, jak a proč by situaci řešila sama jinak. Matérii rozčlenila podle různých typů vztahů a situací, které sociální deixi ovlivňují (příbuzenství, vztahy formální podřízenosti/nadřízenosti, podobnost věku, komunikace s emocionálním nábojem atd.). Poté výskyt tykání/vykání (anebo absenci obou z nich) analyzuje statisticky, kdy zkoumá především stálost/variabilitu projevů sociální deixe mezi týmiž postavami v průběhu textu. Konečně zařazuje výsledky svého průzkumu, kdy respondentům (kterých byl bohužel velmi malý počet) představila několik komunikačních situací a vztahů mezi účastníky komunikace ze svého korpusu a tázala se jich, zda by volili tykání, nebo vykání, a nakonec ještě přehled faktorů, které dle teoretické literatury volbu mezi tykáním a vykáním ovlivňují (tento přehled měl být podle mého názoru zařazen v úvodních částech práce).

Moje hlavní výhrada je metodologické povahy. Z práce vysvítá diplomantčina premisa, že pro každý případ lze určit „správný“ způsob oslovení. Usuzuji na to jak z míst, kde kritizuje konkrétní překladatelská řešení a argumentuje, proč by volila opačně, tak z rozhodnutí zařadit také hlas „veřejného mínění,“ a konečně také z volby sekundární literatury, kdy pro oblast českého jazyka pracuje často se spíše preskriptivními pracemi z oboru „společenského chování“ (Patočka; Smejkal a Bachrachová), a opomíjí deskriptivní práce oboru pragmatické lingvistiky (především Miladu Hirschovou, která se sociální deixi bohatě věnuje). Nelze samozřejmě vyloučit, že v některých případech je volba tykání/vykání ze strany překladatele nereflektovaný omyl, avšak z práce jako by vypadla ta možnost, že může jít o projev překladatelského záměru.

Rovina agentnosti překladatele je přitom na zvoleném tématu (které považuji samo o sobě za velmi zajímavé a diplomantčinu volbu velmi kvituji) podle mého názoru zásadní. Kdyby byl autorčin korpus rozsáhlejší a umožňoval více komparace co do zastoupených překladatelů, bylo by důležité zjistit, do jaké míry se liší překladatelská řešení ve stejných

případech ve francouzštině a v češtině, respektive (ono to tedy lze zjistit i z předložené práce, avšak čtenář by si to musel spočítat sám z tabulek v příloze) zda některý z jazyků, anebo některý z překladatelů vykazuje kvantitativně průkaznou tendenci preferovat jeden ze způsobů oslovení. Potom už by bylo možno zamýšlet se i nad rovinou „vidění světa“, v tomto případě vidění švédského světa očima konkrétních překladatelů, ukotvených v konkrétní jiné kultuře. Nemůže některý překladatel preferovat při překladu švédského textu tykání i v případech, kdy by se v kultuře cílového jazyka užilo vykání, z toho důvodu, že chce čtenáři zprostředkovat zážitek rovnostářské společnosti? Takový zážitek by byl pro čtenáře nezvyklý a překvapivý, ale z předložené práce (s. 12) vysvítá, že nezvyklý mohl být tento úzus ve svých počátcích i pro některé Švédy, neboť se nejednalo o organický jazykový vývoj, nýbrž o vývoj aktivně podporovaný dominantními ideologickými proudy ve švédské společnosti 60. a 70. let. Záměrná volba takovéto strategie by tak znamenala sourciérský přístup k překladu.

2. Z hlediska požadavků na jazykovou správnost (pravopisné a jiné jazykové chyby)

A

Práce je psána velmi dobrou francouzštinou. Zaznamenal jsem jedinou rekurentní chybu, a sice chybnou konstrukci slovesa *demander* (správně *demander qc. à q.*). Dvakrát se vyskytuje nesprávný tvar *critiser*, jednou správný *critiquer*.

3. Z hlediska požadavků na formální úpravu, požadovaný rozsah, dodržování citačních norem, odkazy a bibliografii

A

Chválím přehledné a správné rozdělení literatury v jejím seznamu.

4. Připomínky, náměty, otázky k rozpravě:

Zaznamenala jste přece jen nějaká individuální specifika jednotlivých překladatelů, pokud jde o volbu mezi tykáním a vykáním?

Existuje nějaká studie (např. také DP), která by podobný problém z pohledu translatologie řešila pro angličtinu?

Celkový návrh hodnocení: velmi dobře (B)

V Liberci dne 2. září 2021

.....
PhDr. Jan Seidl, Ph.D.